

Lezing over Europa voor Bierman advocaten, 15 november 2007.

Frans W. Weisglas

- doelstellingen Europa: oprichters in vijftiger jaren (Schumann, Monnet) :: het voorkomen van een nieuwe bloedige oorlog in Europa, met name tussen Frankrijk en Duitsland. Men begon niet voor niets met samensmelten van cruciale Kolen- en Staalsector (EGKS).
- Tweede doelstelling : de economische wederopbouw van Europa
- Derde : weerstand bieden aan de Sovjet Unie en totalitarisme tegen gaan en democratie bevorderen.

Dat is eigenlijk allemaal gelukt. Geen oorlog meer tussen de leden van de Europese Unie; natuurlijk helaas wel elders in Europa: denk aan voormalig Joegoslavië. Verder is de economische wederopbouw en de economische groei en ontwikkeling gigantisch, vooral dankzij de economische Europese integratie en de Interne Markt: vrij verkeer van goederen, personen, kapitaal en diensten. Plus de Euro ! En sinds 1989 bestaat de Sovjet Unie niet meer en zijn de meeste voormalige Sovjet satellietlanden in Oost-Europa EU-lid. Overigens vooraf gegaan door democratisch Spanje, Portugal en Griekenland.

Doelstellingen nu : nog steeds: het verhogen van de welvaart en de werkgelegenheid in de EU.

Het samenwerken op die terreinen waar die samenwerking voor alle landen winst en grotere resultaten oplevert, bv. milieu en vreemdelingenbeleid.

En het gezamenlijk bijdragen aan een harmonieuzer en veiliger wereld. (heel lastig als Europa tezamen, denk aan Irak verdeeldheid).

Wat is einddoel in staatkundige zin, wat voor soort Europa. Lange tijd bij velen doel : Federaal Europa, de Verenigde Staten van Europa, a la de V.S. van Amerika. Een hoofdstad, een federale regering , een defensie en buitenlandse politiek. De afzonderlijke natiestaten verdwijnen. Dat idee is met de enorme uitbreiding van Europa naar 27 landen achterhaald. Niet realistisch, niet wenselijk. Zeker de nieuwe jonge democratieën willen het niet en het is met 27 niet wenselijk en mogelijk. En een land als het VK wilde het nooit en Frankrijk bv. ook niet echt, al werd het met de mond beleden. Er is ook geen Europese burger, geen Europees burgerschap, hoogstens een zekere Europese identiteit. De term Grondwet voor Europa was dan ook misplaatst. Gaf dan ook grote problemen (referendum).

Van groot belang Europa een bescheiden Europa is : dat zich beperkt tot kerntaken. Een van de redenen dat burgers wantrouwend zijn t.a.v. Europa is dat ze vinden dat Europa zich met te veel bemoeit. De bureaucratische moloch in Brussel ! Een bescheiden Europa dus; dan kom je op begrip subsidiariteit : alleen datgene op Europees niveau doen wat daar beter en effectiever kan; de rest op het niveau van de lid- staten (of provincie, gemeente etc). Het is alleen moeilijk objectief te bepalen wat beter op Europees niveau gedaan kan worden. Ik hanteer de volgende uitgangspunten daarvoor:

- het wegnemen van belemmeringen voor het onderlinge economische verkeer (de vrije markt- de interne markt van vrij verkeer goederen etc. Dat verhoogt de welvaart in alle lid-staten.
- Het aanpakken van grensoverschrijdende problemen(denk aan milieu)
- Het benutten van schaalvoordelen(buitenlandse politiek zou daarvan een goed voorbeeld kunnen zijn: een verenigd Europa kan in de wereld veel meer bereiken dan de afzonderlijke lid-staten, ook meer dan landen als Frankrijk en Duitsland. Maar over een werkelijke buitenlandse politiek van de EU moeten we ons niet te veel illusies maken; daarvoor lopen de belangen en opvattingen van de verschillende vooral grote- lid-staten te veel uiteen en zien de lidstaten buitenlandse politiek juist als een expressie van de nationale identiteit. Wederom: het voorbeeld Irak)

Ik ben dus voor een bescheiden Europa, dat zich bezig houdt met kerntaken. Dat is een manier om de grenzen van Europa aan te geven. De inhoudelijke grenzen dus; waar houdt Europa zich wel en niet mee bezig. Maar het gaat ook om de echte , geografische grenzen. Letterlijk: waar liggen de grenzen van Europa. Enorme uitbreiding sinds het begin van de Europese integratie in vijftiger jaren: van zes naar 27 lid-staten. Laatste uitbreiding : Roemenie en Bulgarije. Bij eventuele verdere uitbreiding moet Europa zich strikt aan afgesproken criteria houden: democratisch staatsbestel en naleving van fundamentele mensenrechten; voldoende economische ontwikkeling en in staat zijn om alle al vastgestelde Europese regels toe te passen. Daar is men in verleden wel eens te soepel mee omgegaan. Ik zie landen als Oekraïne, Wit-Rusland, laat staan Rusland zelf dan ook geen lid worden van Europese Unie.

Turkije is een apart geval. Er is afgesproken dan met dat land onderhandel wordt over toetreding tot de EU. Er wordt in dat land hard gewerkt aan democratisering; op gebied mensen rechten nog veel te doen; bv. onafhankelijke positie rechters . Van groot belang de positie van het leger t.o.v. de politiek. Bijna geen land met zulke uitgesproken voordelen en nadelen om toe te treden:

- voordelen o.m. : een gigantische economische markt voor export en investeringen. Politiek een brug tussen Europa en Azië en een brug in het kader van het Midden-Oosten conflict.
- nadelen (o.m.) in een klap het qua bevolking grootse land van Europa. Is het wel een Europees land,of toch een Aziatisch land en zal (west) europa grote aantallen Turkse emigranten binnen krijgen?

Vast staat dat de onderhandelingen nog heel lang zullen duren . Interessant is de positie van de nieuwe Franse President Sarkozy, die openlijk zegt tegen toetreding Turkije te zijn.

Van enorm belang is dat Europa een voor de burgers begrijpelijk, inzichtelijk Europa is en dat het een democratisch Europa is. Dat laatste betekent in eerste plaats dat het Europees parlement een werkelijk parlement is dat het laatste woord heeft over in ieder geval alle beslissingen die in de EU met meerderheid van stemmen worden genomen. Voor een dergelijke beslissing kan een nationaal parlement als de Tweede Kamer een nationale minister immers niet meer ter verantwoording roepen. Als die minister in Brussel is overstemd in een meerderheidsbeslissing kan hij er immers niets meer aan veranderen. En die minister

naar huis sturen maakt de beslissing niet ongedaan. Daarom dus het belang van zeggenschap van het Europese parlement.

Er moet trouwens een einde komen aan het inefficiënte en kostbare heen en weer gereis van het Europese parlement tussen Brussel en Straatsburg. Terecht ergeren veel burgers zich daar enorm aan. Slecht voor het imago van het Europese parlement.

Verder is het goed en belangrijk dat met het nieuwe Europese verdrag de rol van de nationale parlementen in de Europese besluitvorming is vergroot. Die moeten zich nu uitspreken over de vraag of de Europese Commissie een bepaald onderwerp wel of niet terecht op Europees niveau wil behandelen. Een derde van de nationale parlementen kan de Commissie nu dwingen om een dergelijk voorstel te heroverwegen. Dat vereist wel nauwe samenwerking tussen de nationale parlementen over Europese zaken.

Hoort bij een democratisch Europa wel of niet het houden van referenda over bepaalde belangrijke Europese beslissingen. Zoals bekend werd in Nederland (en Frankrijk en andere landen) een referendum gehouden over de Europese grondwet. Ik was binnen de VVD fractie tegen dat referendum. Naar mijn mening moeten in onze vertegenwoordigende democratie volksvertegenwoordigers hun werk doen en hadden zij (de Tweede en Eerste Kamer) moeten beslissen over de Europese grondwet. Voor burgers was dat een heel lastige opgave, gezien de zeer gecompliceerde aard van die grondwet . In de praktijk zullen velen dan ook om heel andere redenen hebben tegen gestemd : gewoon een stem tegen het kabinet Balkenende of tegen bv.de toetreding van Turkije, die niet in de grondwet aan de orde kwam.

Ten gevolge van het Nederlandse en Franse neen in de referenda is nu een nieuwe Europees verdrag door de regeringen uitonderhandeld. De scherpe kantjes van de Grondwet zij er nu af, met als belangrijkste punt dat het grondwettelijk karakter eruit is en het geen grondwet meer heet. Het is van groot belang dat een aantal maatregelen wel is afgesproken (bv. meer meerderheidsbesluitvorming), omdat anders de Europese Unie van 27 landen gewoon niet meer efficiënt kan werken. De Nederlandse regering en een Kamermeerderheid hebben nu besloten dat er geen tweede referendum komt, omdat in voldoende mate aan de bezwaren van de meerderheid van de Nederlandse bevolking tegemoet zou zijn gekomen. Dat moge zo zijn, maar het is wel erg hautain om dat voor de bevolking te concluderen, terwijl niemand precies weet wat de motieven van de nee-stemmers waren. Ik was tegen het eerste referendum, maar vind nu dat als je A zegt, je ook B moet zeggen en dat het kabinet met zelfvertrouwen en overtuigingskracht een tweede referendum had moeten houden. Maar de angst vooreen tweede neen- op zich begrijpelijk- had hier de overhand.

Frans W.Weisglas
15 november 2007.

-
-